

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2011.5.12.
COM(2011) 260 végleges

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK,
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

**A szürke tőkehal déli állománya és a norvég homárra vonatkozó helyreállítási terv
végrehajtása**

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

A szürke tőkehal déli állományára és a norvég homárra vonatkozó helyreállítási terv végrehajtása

KIVONAT

A 2166/2005/EK tanácsi rendelet a Kantábriai-tenger és az Ibériai-félsziget nyugati része déli szürketőkehal-, illetve norvéghomár-állományának helyreállítását célzó intézkedéseket állapít meg. E helyreállítási terv célja, hogy a szürke tőkehal szaporodóképes állományának biomasszája 10 éven belül meghaladja a 35 000 tonnát, a halászat okozta állománypusztulás pedig $F = 0,27$ mértékre csökkenjen. Ami a norvég homárt illeti, a célkitűzés az állomány 10 éves időszakon belül történő visszaállítása a biztonságos biológiai határokon belülre. A terv fő elemei az F -érték évi 10 %-os csökkentése, valamint a teljes kifogható mennyiség egyik évről a másikra bekövetkező változására vonatkozó 15 %-os megszorítás. Az utóbbi években növekedett a szürke tőkehal szaporodóképes állományának biomasszája, leginkább kivételes környezeti és biológiai tényezők miatt. A kutatók becslése szerint a halászat okozta állománypusztulás továbbra is túl magas, a teljes kifogható mennyiséget (TAC) pedig túllépték, ami arra utal, hogy a terv végrehajtása nem volt hatékony.

1. BEVEZETÉS

A szürke tőkehal (*Merluccius merluccius*) déli állománya az Ibériai-félsziget atlanti-óceáni partja mentén tevékenységet folytató flották egyik legfontosabb célfaja. Elterjedési területe az Ibériai-félsziget atlanti-óceáni partját foglalja magában, amely megfelel az ICES (Nemzetközi Tengerkutató Tanács) VIIIc és IXa körzetnek. A korábban elért hozamok az 1970-es évek elején elért 30 000 tonnáról 2002-ben a minimumot jelentő 6700 tonnára csökkentek, azután pedig 2008-ban 16 000 tonnára növekedtek. 2003-ban az ICES a biztonságos biológiai határokon kívülként osztályozta az állományt, és biomassza-helyreállítási tervet javasolt. Ennek megfelelően az Európai Unió (EU) 2006-ban állomány-helyreállítási tervet vezetett be. A Kantábriai-tenger és az Ibériai-félsziget nyugati részének déli szürketőkehal- és norvéghomár-állományának [*Nephrops norvegicus*] helyreállítását célzó intézkedésekről, valamint a halászati erőforrásoknak a fiatal tengeri élőlények védelmét biztosító technikai intézkedések révén történő megővéséről szóló 850/98/EK rendelet egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 2166/2005/EK tanácsi rendelet 2006 januárjában lépett hatályba.

A fent említett helyreállítási terv célja, hogy a szürke tőkehal szaporodóképes állományának biomasszája 10 éven belül meghaladja a 35 000 tonnát, a halászat okozta állománypusztulás pedig $F^1 = 0,27$ mértékre csökkenjen. Ami a norvég homárt illeti, a célkitűzés az állomány 10 éves időszakon belül történő visszaállítása a biztonságos biológiai határokon belülre. A terv fő elemei az F évi 10 %-os csökkentése és a TAC egyik évről a másikra bekövetkező változására vonatkozó 15 %-os megszorítás, a HTMGB (Halászati Tudományos, Műszaki és Gazdasági Bizottság) és az ICES vonatkozó tudományos szakvéleményeinek megfelelően.

---

¹ A halászat okozta állománypusztulás (F) azt jelöli, hogy az állatokat milyen mértékben távolítják el halászat útján az állományból. Körülbelül a százalékos éves eltávolítással egyezik meg.

A szürke tőkehal déli állományának és a norvég homár halászatában részt vevő hajók tevékenysége az egyes halállományok tekintetében alkalmazandó éves halászati lehetőségek megállapításáról szóló éves tanácsi rendeletek IIB. mellékletében megállapított, halászati erő kifejtéssel kapcsolatos korlátozások² hatálya alá tartozik. Az erő kifejtésre vonatkozó említett rendelkezések értelmében a legalább 10 méter teljes hosszúságú azon uniós hajók, amelyek bármilyen szabályozott halászeszközt (32 mm-es vagy annál nagyobb szembőségű vonóhálókat, kerítőhálókat és hasonló halászeszközöket, 60 mm-es vagy annál nagyobb szembőségű kopoltyúhálókat, valamint fenékhorgosorokat) szállítanak, és olyan nyilvántartással rendelkeznek, amely szerint a kirakodott szürke tőkehal össz mennyisége legalább 5 tonnát tesz ki és/vagy a kirakodott norvég homár össz mennyisége legalább 2,5 tonnát tesz ki, csak maximált számú napot tölthetnek a tengeren. A napok e maximális számát minden évben ugyanolyan arányban igazítják ki, amilyen arányban a terv alkalmazásával összhangban lévő, az ICES és a HTMGB becslései szerinti halászat okozta állománypusztulást kiigazítják. 2005 óta az erő kifejtési rendszer évről évre 10 %-os csökkentést vezetett be a halászati napok maximális számában.

1.1. E jelentés alapja

Ez a jelentés a 2166/2005/EK tanácsi rendelet 16. cikkében meghatározott követelményeket elégti ki, amely cikkben megemlítik, hogy a Bizottságnak 2010. január 17-ig olyan jelentést kell benyújtania az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, amely tartalmazza a helyreállítási tervnek az érintett állományok és halászati ágazat tekintetében történő végrehajtására vonatkozó következtetéseket, beleértve a tervhez kapcsolódó, rendelkezésre álló társadalmi-gazdasági adatokat is.

E jelentés főként azon az értékelő vizsgálaton alapul, amelyet a HTMGB gazdálkodási célkitűzésekkel és stratégiákkal foglalkozó alcsoportja végzett 2010 októberében (SGMOS 10-06), és amelyet a HTMGB 2010 novemberében megtartott 35. plenáris ülése hagyott jóvá. Figyelembe vettek egyéb elemeket is, például az ICES-től és a HTMGB-től származó újabb releváns tudományos/műszaki információkat, valamint az erő kifejtési rendszer uniós tagállamokon belüli irányításáról szóló tanulmány következtetéseit.

A szürke tőkehal déli állományára és a norvég homárra vonatkozó terv HTMGB általi, 2010 októberében elvégzett értékelése több vonatkozó tudományos értekezlet következtetéseit követi, konkrétan a következőket: i. az ICES 2010. februári referencia-értékelése, amely új módszertant hitelesített a déli szürketőkehal-állomány biológiai státuszának meghatározására vonatkozóan, ii. a HTMGB 2010. júniusi, az alkalmazási kört meghatározó találkozója, amelyen a terv értékelésére felkészülve meghatároztak egy sor munkavégzési tevékenységet, iii. az erő kifejtési rendszer HTMGB általi felülvizsgálata (2010 szeptemberében), valamint iv. az ICES 2010. évi, a lehalászási szabályok értékelésére vonatkozó munkája.

Spanyolország, Portugália, valamint sokkal kisebb mértékben Franciaország az a három tagállam³, amely a Kantábriai-tengeren és az Ibériai-félsziget nyugati részén részt vesz a szürke tőkehal déli állományának és a norvég homár halászatában. Ebben az összefüggésben a Spanyolország és Portugália által szolgáltatott adatok elengedhetetlenek voltak ahhoz, hogy a

---

² Az ICES VIIIc és IXa körzetben, a Cádizi-öböl kivételével.

³ A szürke tőkehalra vonatkozó TAC 64 %-a és a norvég homárra vonatkozó TAC 41 %-a Spanyolországé. A szürke tőkehalra vonatkozó TAC 30 %-a és a norvég homárra vonatkozó TAC 58 %-a Portugáliáé. A szürke tőkehalra vonatkozó TAC 6 %-a és a norvég homárra vonatkozó TAC 1 %-a Franciaországé.

HTMGB és az ICES kutatói következtetéseket vonjanak le és ajánlásokat tegyenek az elvégzett különböző értékelésekhez kapcsolódóan. A Bizottság 2009-ben és 2010-ben is kért az érintett tagállamoktól a fogásokra és a halászati erőfelfejtésre vonatkozó részletes információkat és társadalmi-gazdasági adatokat tudományos célú felhasználásra. Azonban mind a Bizottságnak, mind a HTMGB-nek csak 2010 második felében szolgáltattak megfelelő minőségű adatokat.

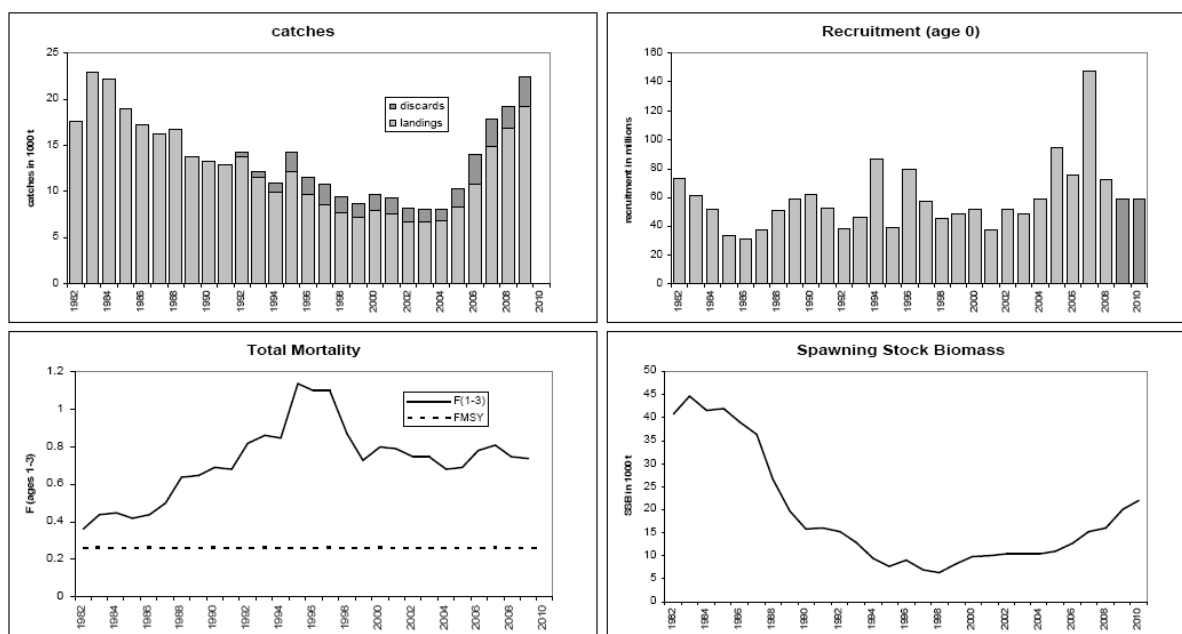
2. BIOLÓGIAI MEGFONTOLÁSOK

2.1. A szürke tőkehal déli állománya

A szürke tőkehal a tengerfenék élővilágának egyik csúcsragadozója az Atlanti-óceán északkeleti térségében, főként kék puhatőkehalra (*Micromesistius poutassou*), fattyúmakrélára (*Trachurus* spp.) és különböző heringfélékre vadászik. A szürke tőkehal déli állománya az Ibériai-félsziget atlanti-óceáni partjának térségében él, vagyis az ICES VIIIc és IXa körzetben. Bár biológiai különbségek miatt az atlanti-óceáni és a földközi-tengeri szürke tőkehalat két külön állománynak tekintik, az Atlanti-óceán északkeleti részére vonatkozóan nincs egyértelmű bizonyíték arra, hogy ott több tőkehal-populáció létezzen. Valószínű, hogy a szürke tőkehal déli és északi állományai bizonyos mértékig keverednek.

A szürke tőkehal déli állományával kapcsolatban az ICES által 2010-ben elvégzett értékelések azt mutatják, hogy a halászat okozta állománypusztulás (F) mértékének várt, terv szerinti csökkenését nem sikerült elérni, az F-érték ugyanis továbbra is túl magas; az ICES becslései szerint jelenleg körülbelül 0,74 (1. ábra). A szaporodóképes állomány biomasszája a 2006. évi 12,7 ezer tonnáról 2010-re 21,5 ezer tonnára nőtt, főként abból eredően, hogy 2007-ben egy erős (az 1982 és 2010 közötti állománypótlódási átlagot nagyjából 61 %-kal meghaladó) évi állománnyal nőtt az állomány (1. ábra).

1. ábra – A szürke tőkehal déli állománya tekintetében a fogások, kirakodások, állománypótlódás, halászat okozta állománypusztulás és a szaporodóképes állomány biomasszájának változásai 1982 és 2010 között.

Forrás: ICES-szakvélemények 2010, 7. kötet, 7.4.1. pont.

A szürke tőkehal állományának pótlódására⁴ vonatkozó mutatók környezeti és biológiai tényezőkhez is kapcsolódnak. Nagymértékű pótlódásra mérsékelt oceanográfiai körülmények esetén kerül sor, csökkenő pótlódás pedig szélsőséges helyzetekben figyelhető meg. Biológiai értelemben az állomány összetételének megváltozása kompenzációs reakciót vált ki kor/kifejlettkori méret tekintetében, mivel a nagy halak elfogyása az állomány fokozott pótlódásával kompenzálható. Ebben az összefüggésben az a tény, hogy az állomány pótlódása a szaporodóképes állomány nagyon alacsony biomasszája ellenére is jó volt, önmagában egy kompenzáló hatás, amely egy hosszú túlhalászási időszak eredménye. Ezt a kutatók szokatlan és váratlan eseménynek tekintik.

A terv célkitűzése, hogy a szaporodóképes állomány biomasszája 2015-re elérje a 35 000 tonnát, amely egyenértékű az elővigyázatossági biomasszával, a halászat okozta állománypusztulás pedig a kutatók 2004. évi értékelésének megfelelő $F = 0,27$ mértékű legyen. A biológiai szimulációk azonban azt mutatják, hogy az $F 0,27$ -es célkitűzését 2018-ig nem fogják elérni, még akkor sem, ha 2011-től kezdődően teljes mértékben végrehajtják a tervet. Az F határozottabb csökkentése és a teljes kifogható mennyiség nagyobb mértékű korlátozása szükséges ahhoz, hogy 2015-re teljesüljön az F -re vonatkozó célkitűzés. Az EU célja, hogy 2015-ig minden állományra vonatkozóan elérjék a legnagyobb fenntartható hozamot (maximum sustainable yield, MSY), ahogyan arról a fenntartható fejlődésről szóló, 2002. évi johannesburgi világszintű csúcstalálkozón megállapodtak.

A HTMGB szerint amennyiben a terv megvalósítása továbbra is sikertelen, az F -re vonatkozó célkitűzést akkor sem lehet elérni, ha felülvizsgált tervet és/vagy egy új erő kifejtési rendszert vezetnek be.

Ami a biomasszára vonatkozó célkitűzést illeti, az állományra és a pótlódásra vonatkozóan észlelt adatok arra utalnak, hogy a biztonságos biológiai határok a korábban becsültnél sokkal alacsonyabb biomassza-szintnél húzódnak. Az alkalmazott bio-matematikai modell bizonytalanságai miatt azonban a biomassza-szinteket óvatosan kell kezelni.

2.2. Norvég homár

A norvég homár föld alatt rejtőzködő faj, amely a kontinentális talapzaton és a felső lejtőn az iszapos tengerfenéken él. A norvég homár elterjedését jobban meghatározza a talaj típusa és a tenger hőmérséklete, mint a mélység. Ez a faj foltoszerű eloszlásban – a kutatók meghatározása szerint működési egységekben – fordul elő ott, ahol az altalaj megfelelő. Az ezeken a független működési egységeken belüli norvéghomár-állományok gyakran eltérő biológiai státuszúak, és eltérő gazdálkodási intézkedéseket igényelnek.

A Kantábriai-tengeren a 25. és 31. működési egységen belüli, valamint az Ibériai-félsziget nyugati részén a 26–27. működési egységen belüli norvéghomár-állományok a terv bevezetésekor már megfogyatkoztak, és helyzetük azután sem javult. Az erre a négy működési egységre vonatkozó ICES-ajánlás halászati tilalom volt a gazdálkodási terv időszaka előtt és annak során. A fogások ezért negatívan befolyásolták ezen állományok státuszát.

Az Ibériai-félsziget délnyugati részén és a Cádizi-öbölben a 28–29. és a 30. működési egységben végzett erő kifejtés csökkent, főként az e fajt célzó flották (a portugál rákhalász

---

⁴ Az állomány pótlódása az állomány kiaknázható részéhez a kisebb halak növekedéséből vagy vándorlásából eredően hozzáadódó új halak száma.

flotta és a cádizi vegyes tengerfenéki halászatot folytató flotta) célkitűzéseinek megváltozása miatt, amely inkább a rózsaszín garnélarák (*Parapenaeus longirostris*) megnövekedett állománybőségének, és nem a terv által bevezetett erő kifejtés-korlátozásnak az eredménye. A 28–29. működési egységbeli biomassa a becslések szerint növekedett, bár a 30. működési egységben továbbra is alacsony szinten áll. A 28–29. működési egységre vonatkozóan a terv kezdetekor jelentett, 400 tonnát meghaladó fogások 2009-re körülbelül 120 tonnára estek vissza amiatt, hogy megváltoztak e flotta célfajai.

3. A HALÁSZATOK JELLEMZÉSE

3.1. A szürke tőkehal déli állománya

A Kantábriai-tengeren és az Ibériai-félsziget nyugati részén a szürke tőkehalat vegyes halászatban fogják, főként a spanyol és portugál hajók (vonóhálós, kopoltyúhálós, horogsoros hajók és kisüzemi flották).

A spanyol vonóhálós flotta meglehetősen homogén, és főként két halászeszközt, páros vonóhálót és fenékvonóhálót használ. E flotta kirakodásaiban a szürke tőkehal aránya meglehetősen alacsony, mivel vannak más fontos célfajok is (pl. ördöghalfélék (*Lophiidae*), rombuszhalak (*Lepidorhombus* spp.), norvég homár, kék puhatőkehal, fattyúmakréla és makréla (*Scomber scombrus*)). Ezzel szemben a kisüzemi flotta nagyon heterogén, igen sokféle halászeszközt használ, pl. csapdákat, nagy és kis kopoltyúhálókat, horogsorokat stb. A kisüzemi flotta az alkalmazott halászeszközöktől függően az állomány különböző alkotóelemeit célozza. A szürke tőkehal fontos összetevője e flották zsákmányainak, főként amiatt, hogy viszonylag magas árakat érhet el az ibériai piacokon.

A szürke tőkehalat a portugál flotta a vonóhálós és kisüzemi vegyes halászatokban más halfajokkal és rákfélékkel együtt fogja. Ezek közé tartozik a fattyúmakréla, az ördöghalfélék, a szárnyas rombuszhal, a makréla, a spanyol makréla (*Scomber japonicus*), a kék puha tőkehal, a vörös garnélarák (*Aristeus antennatus*), a rózsaszín garnélarák és a norvég homár. A vonóhálós flotta két különálló részből áll – a tengerfenéken élő halakat fogó vonóhálós flottából (70 mm-es szembőség) és a rákfélékre irányuló vonóhálós flottából (55 mm-es szembőség).

3.2. Norvég homár

A Vizcayai-öbölben és a nyugat-ibériai vizeken a norvég homárt vegyes fenékvonóhálós halászatban fogják. A halászat egész évben folyik, a legnagyobb kirakodásokra tavasszal és nyáron kerül sor. A norvég homárt szürke tőkehállal, ördöghalfélékkel, szárnyas rombuszhallal, fattyúmakrélával, makrélával és kék puha tőkehállal együtt fogják. Mivel ebben a térségben vegyes jellegűek a tengerfenéki halászatok, a halfajokra vonatkozó gazdálkodási intézkedések befolyásolják a norvég homár lehalászását is.

Portugália délnyugati és déli részén (28–29. működési egység) a *Nephrops* halászata kicsi, de értékes járulékos fogást jelent a főként a tengerfenéken élő halfajokra irányuló halászatban. A 28–29. működési egységben folyik rákfélékre irányuló vonóhálós halászat, amely főként a mélyvízi rákféléket célozza meg. E hajók számára engedélyezett, hogy norvég homárt fogjanak 70 mm-es szembőségű, és garnélarákot 55 mm-es szembőségű zsákvégekkel. E két faj piaci értéke különbözik. Az állománybőségüktől függően az erő kifejtés az egyik vagy a másik fajra irányul. A fő célfaj a rózsaszín garnélarák, míg a norvég homár egy alternatíva.

Az ICES által becsült, a 28–29. működési egységben a norvéghomár-állományra vonatkozóan tett erő kifejtés csökkent, főként amiatt, hogy az erő kifejtést átcsoportosították a rózsaszín garnélarákra, a rákhalász flotta másik célfajára. Az ICES szerint ez a változás az F csökkenését okozta e norvéghomár-állományok tekintetében. A norvég homár, jóllehet marginális aránya a teljes kirakodásokban 44 %-kal csökkent (0,23 %-ról 0,10 %-ra) 2006-tól 2009-ig.

4. A HALÁSZATI ERŐ KIFEJTÉSI RENDSZER

A szürke tőkehal déli állományának és a norvég homár halászatában részt vevő hajók tevékenysége az egyes halállományok tekintetében alkalmazandó éves halászati lehetőségek megállapításáról szóló éves tanácsi rendeletek IIB. mellékletében meghatározott, halászati erő kifejtésre vonatkozó, tengeren töltött napokban kifejezett korlátozások hatálya alatt áll, a fenti 1. pontban leírtak szerint.

A halászati erő kifejtés alapértékét eszköztípusonként, a flotta 2003. évi, kW*tengeren töltött napokban mért aktivitása alapján állapították meg. Ezeket a névleges⁵ erő kifejtési számokat használták az erő kifejtés évek során tett kiigazításainak kiszámításához.

4.1. A halászati erő kifejtés és a halászat okozta állománypusztulási arányok alakulása

Mivel a szürke tőkehalat vegyes halászatban fogják, és a flotta bizonyos szegmenseiben (pl. a vonóhálós hajók esetében) a teljes fogások alacsony százalékát képviselheti, e hajók tevékenységének korlátozása lehet, hogy nem teszi lehetővé a flotta halászati potenciáljának maximalizálását. Mindazonáltal az összes kirakodásban a szürke tőkehal aránya 46 %-kal (7,5 %-ról 11 %-ra) nőtt 2006-tól 2009-ig, talán amiatt, hogy az utóbbi néhány évben bőségesebb volt a szürke tőkehal állománya.

A terv által bevezetett erő kifejtés-korlátozások eredményeképp a teljes névleges erő kifejtés az évek során enyhén csökkent. Annak ellenére, hogy évente egyenlő, 10 %-os lépésekben csökkent a névleges halászati erő kifejtés, a szürke tőkehalra vonatkozó F (halászat okozta állománypusztulás) nem csökkent hatékonyan, továbbra is túl magas, az ICES becslései szerint jelenleg nagyjából 0,74, azaz 2,7-szerese a célkitűzésnek (1. ábra).

Másrészt a tudományos adatok alapján vannak arra utaló jelek, hogy a teljes kifogható mennyiségeket a terv több éve során esetleg túllépték, és magas a visszadobott halak aránya. 2009-ben az ICES becslései szerinti 19 200 tonna kirakodás és 22 400 tonna fogás 2,4-szerese, illetve 2,8-szorosa volt a 8104 tonnás teljes kifogható mennyiségnek. Ezek a megállapítások az Európai Bizottság és az érintett tagállamok részéről további vizsgálatokat tesznek szükségessé.

A szürke tőkehal halászat okozta állománypusztulásának fent említett, váratlanul magas mértéke a következőképpen magyarázható:

- (1) A helyreállítási terv végrehajtása egyes jelek szerint nem volt hatékony. A tudományos adatok a teljes kifogható mennyiségek jelentős túllépésére

---

⁵ A névleges halászati erő kifejtés egy halászati egység lehetséges halászati erő kifejtését jelenti; hajónként és alkalmazott eszköztípusonként határozzák meg. A lajstromba vett hajó jellemzői (kW-ban) és a tengeren töltött napok függvénye.

utalnak. Ezt részben talán a nemzeti ellenőrzési rendszerek hiányosságai okozták. 2006 óta a Bizottság többször ellenőrizte mind a spanyol, mind a portugál ellenőrzési rendszereket. A Bizottság jelenleg is vizsgálja és átvilágítja a spanyol ellenőrzési rendszert.

- (2) Az erő kifejtés nem hatékony és/vagy helytelen irányítása nemzeti szinten. Az 1224/2009/EK ellenőrzési rendelet 26. cikkének (6) bekezdésével összhangban például „Az egy adott területen töltött nap bármely olyan, 24 órából (vagy annak egy részéből) álló folyamatos időszak, amely során a halászhajó az adott földrajzi területen belül és kikötőn kívül tartózkodik [...]”. Ez azt jelenti, hogy minden töredéknapot teljes napnak kell számolni. Ilyen alapon határozták meg 2003-ban az erő kifejtés alapértékét kilowattnapban. Mivel az új ellenőrzési rendelet csak nemrég, 2010 januárjában lépett hatályba, a 2010 előtti töredéknapok kezelésének szabályai feltételezhetően tetszés szerintiiek voltak.
- (3) A halászati erő kifejtést átcsoportosították a magasabb fogási aránnyal rendelkező hajókra. Megfigyelhető volt az erő kifejtés aktív halászeszközökről passzív halászeszközökre való átcsoportosítása. A kilowattnapban kifejezett erő kifejtést 1:1 alapon csoportosították át; ez az egység azonban nem megfelelő a passzív halászeszközök erő kifejtésének mérésére. Egy sor rögzített halászeszközre – például a kopoltyúhálós szegmensre – igaz az, hogy annak ellenére, hogy ezek az eszközök viszonylag alacsony mértékben járulnak hozzá a kilowattnapban kifejezett teljes erő kifejtéshez, egységnyi erő kifejtésenként több szürke tőkehalat fognak ki, mint például a tengerfenéki halászatot folytató flotta, amelytől az erő kifejtést átcsoportosították. A vízbe tartósan kivetett hálók nagy terjedelme jelentős folyamatos halászati terhelést eredményez. Ha az erő kifejtést ugyanazon eszköztípuson belül csoportosítják át, például vonóhálóról vonóhálókra a halászati tevékenységek tartós megszüntetése alapján, a flottában maradó hatékonyabb hajók pótolják a kevésbé hatékony, leselejtezett hajók erő kifejtését.
- (4) Azokban az esetekben, ahol a (kilowattnapban kifejezett) erő kifejtést (a szürke tőkehal tonnájában kifejezett) kvótáért cserébe csoportosították át a hálós hajókról a vonóhálós hajókra, a magas halászati kapacitású, főként a szürke tőkehaltól eltérő fajokat megcélzó vonóhálós hajók több erő kifejtést kaptak egyéb fajok további kifogására, visszadobva a szürke tőkehalat, miközben a hálós hajók több kvótát kaptak a szürke tőkehal további, alacsony –kilowattnapban kifejezett – erő kifejtési szinten történő halászatára.
- (5) A visszadobott halak magas szintje akár i. biológiai okok (azaz a bőségesebb szürketőkehal-állomány), ii. jogalkotási korlátozások (azaz kvótakorlátok), iii. piaci igények (azaz a szürke tőkehal árai), akár iv. a használt halászeszközök és a hajók jellemzői miatt.
- (6) Az erő kifejtést nominális értelemben (kilowattnapban) csökkentették és így igazították ki, figyelmen kívül hagyva a tényleges⁶ erő kifejtést, amely a hajó

---

⁶ A tényleges halászati erő kifejtés a halászhajót és annak technológiáját jellemző paraméterek függvénye, amelyek közé nemcsak a kilowattban mért motorteljesítmény tartozik, hanem a hajótest jellemzői, a

jellemzőitől, a halászeszközöktől, technológiai fejlesztésektől és a halászati taktikától függ. Ide tartoznak a halászati magatartás lehetséges változásai, az, hogy a hajók a szürke tőkehal rendelkezésre álló mennyiségének növekedése esetén lehetőleg a bőséges szürketőkehal-állományú területeket célozzák meg, vagy fokozottabban használnak olyan halászeszközöket, amelyekkel több szürke tőkehalat foghatnak ki.

- (7) Nem minden hajóra vonatkoznak erő kifejtési korlátozások. Az erő kifejtési korlátozások alá tartozó hajók (azaz azok a legalább 10 méter teljes hosszúságú hajók, amelyek szabályozott halászeszközt szállítanak, és legalább 5 tonnányi szürke tőkehalat fognak ki) az összes szürketőkehal-fogás 71 %-áért felelősek. A többi hajó, amely a szürke tőkehalra vonatkozó teljes kifogható mennyiség 29 %-át fogja ki, mindenféle korlátozás nélkül növelheti az erő kifejtését. Másfelől a 10 méternél rövidebb teljes hosszúságú hajóknak az erő kifejtési rendszerből való kizárása vonzóbbá tehetné az e hajókhoz kapcsolódó, azok számát és halászati kapacitását növelő beruházásokat. Az erő kifejtés kisebb hajókra való ezen átcsoportosításának mértékére vonatkozóan azonban nem áll rendelkezésre becslés. A Bizottságnak a 10 méternél rövidebb teljes hosszúságú hajók tevékenységének korlátozására irányuló eredeti javaslata nem talált támogatásra a Tanácsnál.
- (8) A hajók hivatalosan nyilvántartott motorteljesítménye és a valós és esetleg megnövelt teljesítmény közötti lehetséges eltérés. A motorteljesítmény nyilvántartása a gyártók nyilatkozatain alapul, és azt a tengeri biztonságért és minősítésért felelős szervezetek ellenőrzik (de nem feltétlenül mérik).
- (9) A 2003-ban (kilowattnapban) megállapított eredeti erő kifejtési alapértéket a hajók korábbi tevékenysége alapján számították ki. Mivel az idők során javultak az adatok, lehetséges, hogy az eredeti alapértéket irreálisan magas szinten állapították meg. Ebben az összefüggésben a terv végrehajtásának első éveiben az erő kifejtési korlátozások lehet, hogy nem voltak hatékonyak.

5. AZ ÖKOSZISZTÉMÁRA GYAKOROLT HATÁS ÉS A TERV TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSAI

A végrehajtás fentiekben ismertetett hiányosságai miatt a kutatók úgy becsülik, hogy a terv semmilyen hatást nem gyakorolt az ökoszisztémára.

5.1. A terv társadalmi-gazdasági hatásai

A HTMGB kutatói a rendelkezésre álló hivatalos, a halászati adatgyűjtési keret útján gyűjtött adatokat használták fel arra, hogy kiszámítsák az egyes flották szürketőkehal-függését, valamint a személyzeti, üzemanyag- és változó költségeit az összes szürketőkehal-kirakodás összértékének és a kirakodásból való éves részesedésnek a törtrészeiben kifejezve.

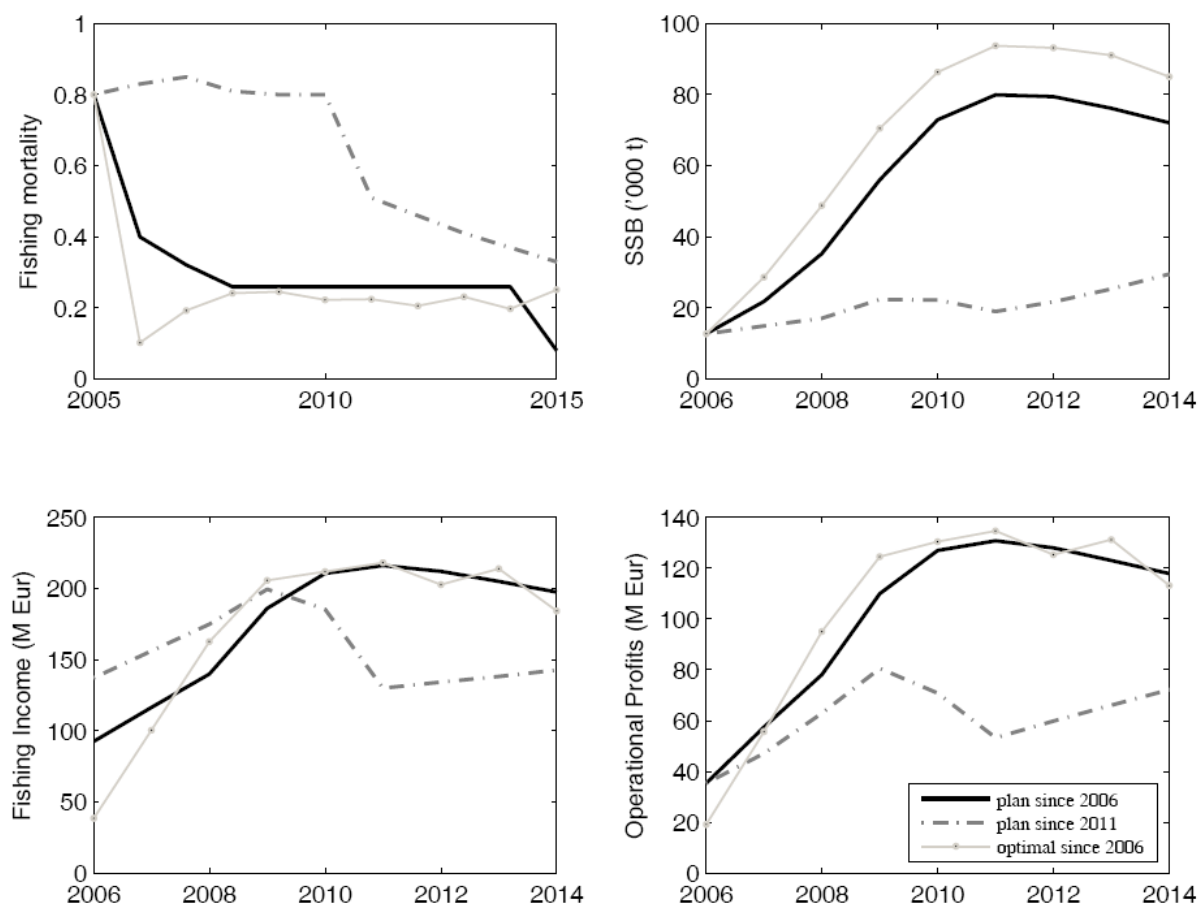
Feltételezve, hogy a helyreállítási tervet 2006-tól tökéletesen hajtották végre, a jelenlegi helyzethez képest 2010-ben a halászat okozta állománypusztulás a célkitűzés ($F = 0,27$) alatt

---

fedélzeti felszerelés, az elektronika, a hajó ellenőrzése, a fogás kezelése, a hajó és a motor kora, a halászeszközök és a halászati tevékenység (ideértve a halászati taktikát) is, amelyről úgy vélik, hogy a legjelentősebb hatással van a halászat okozta állománypusztulásra.

lett volna, a szaporodóképes állomány biomasszája több mint háromszor nagyobb lenne, valamint a halászati bevételek és az operatív nyereség is magasabb lenne (2. ábra). Ez azt jelenti, hogy a helyreállítási terv 2006 óta való teljes végrehajtása megnövelte volna a nettó azonnali nyereséget az egész időszakra vonatkozóan. Továbbá 2011 után az összesített nettó nyereségek minden szegmensre vonatkozóan mindig magasabbak lennének, ha a tervet 2006 óta hajtották volna végre.

2. ábra – A halászat okozta állománypusztulás, a szaporodóképes állomány biomasszája, a hozam értéke és az operatív nyereségek összehasonlító előrejelzése. A folyamatos sötét vonal a terv 2006-tól kezdődő tökéletes végrehajtását jelenti; a pontvonal a terv 2011 utáni végrehajtását jelöli; a folyamatos vonal pontokkal pedig az F-éhez kapcsolódó azon pályagörbéket jeleníti meg, amelyek 2006-tól kezdődően maximalizálják a nettó azonnali nyereségeket (optimális-drasztkus végrehajtás).

Forrás: A HTMGB SGMOS 10-06 jelentése a VIIIc és a IXa körzetekben a szürke tőkehalra és a norvég homárra vonatkozó többéves terv értékeléséről, 2010. október.

A terv hatálybalépése után négy évvel nem észleltek jelentős változásokat a flottakapacitásban.⁷ Bár a szürke tőkehal és az üzemanyag árának nagymértékű ingadozása befolyásolta a flották nyereségét, nem figyeltek meg a flottából való jelentős kilépést.⁸

⁷

A halászati „kapacitás” egy halászatban az a maximum rendelkezésre álló tökemennyiség (vagy halászati teljesítmény), amelyet egy adott időszakban, a forrásokra vonatkozó adott feltételek és az adott piaci feltételek mellett teljes mértékben, maximális technikai hatékonysággal használnak.

6. KÖVETKEZTETÉSEK

Vannak arra utaló jelek, hogy a szürke tőkehal déli állományára és a norvég homárra vonatkozó terv nem volt hatékony, főként a végrehajtás hibái miatt. Az ICES szerint 2010-ben, a terv 2006-os végrehajtása után négy évvel a szürke tőkehal tekintetében a halászat okozta állománypusztulás mértéke (F) majdnem háromszorosa a célkitűzésnek ($F_{max} = 0,27$). Ezek szerint a szürke tőkehalra vonatkozó teljes kifogható mennyiségekkel kapcsolatos szabályokat nem érvényesítették teljes mértékben. Az ICES kutatóinak becslései szerint 2010-ben a kirakodások 2,2-ször haladják meg a teljes kifogható mennyiséget. Az állomány 2007-ben tapasztalt pótlódása szokatlanul magas volt, ez elmulasztott lehetőséget jelent arra vonatkozóan, hogy a szürke tőkehal állománya a tervezett időkereten belül fenntartható szintre épüljön vissza. Amennyiben a pótlódás ismét a korábban észlelt szintekre esik vissza, egy hosszabb átmeneti időszakra vagy a fogások határozottabb csökkentésére lesz szükség ahhoz, hogy 2015-re teljesüljön az Fmsy.

Az erő kifejtési rendszer nem volt hatékony a két állományra nehezedő halászati terhelés csökkentésében. Míg a szabályozott halászeszközökre vonatkozó, a terv szerinti névleges halászati erő kifejtés csökkent, a tényleges erő kifejtés növekedett, főként az erő kifejtésnek az egységnyi erő kifejtésenként több szürke tőkehalat fogó halászeszközökre való átcsoportosítása, valamint amiatt, hogy jelentős számú hajóra nem vonatkoznak az erő kifejtési korlátozások. A norvéghomár-állományokra vonatkozóan tett erő kifejtések részben csökkentek, de inkább az erő kifejtések garnélarák-halászatra való átcsoportosítása miatt, mint a maga a terv által bevezetett erő kifejtés-korlátozások eredményeképp.

Az, hogy 2006 és 2010 között nem hajtották végre a tervet, 20 %-kal csökkentette a nettó azonnali nyereséget egy olyan forgatókönyvhöz képest, amelyben a tervet teljes mértékben végrehajtották volna 2006 óta. Hogy jobban megértsük a terv gazdasági hatásait, tovább kellene elemeznünk azt az összefüggéseiben, figyelembe véve különösen az adott flották által az ugyanazon vagy más halászatokban fogott egyéb fajokat.

A terv 2011-re tervezett lehetséges felülvizsgálatával⁹ összefüggésben foglalkozni kell a halászat okozta állománypusztulás kitűzött csökkentése teljesítésének jelenlegi elmaradásával. A sürgősen megoldandó végrehajtási problémák mellett fejleszteni kell az erő kifejtési rendszert is. Helyénvaló bevezetni egy olyan erő kifejtési rendszert, amely figyelembe veszi a halászatban akár aktív, akár passzív halászeszközökkel tevékenykedő flottaszegmenseket, és esetleg kiterjeszteni az erő kifejtési rendszer alkalmazását a Cádizi-öbölre és a kisebb hajókra. A visszadobási gyakorlatokat alaposan értékelni kell azok halászat okozta állománypusztulásra gyakorolt hatásának számszerűsítése érdekében. A szezonális vagy azonnali hatályú halászati tilalmak bevezetése is hatékony eszköz lenne a halászati terhelés szabályozásában, különösen az ívóhelyeken. A norvég homár állományainak működési egységenkénti kezelése jobban megfelelne az egyes állományegységek által igényelt védelmi intézkedéseknek. Az e vegyes halászat bizonyos egyéb állományokra gyakorolt hatásának minimalizálásához helyénvaló lenne más fajoknak, például az ördöghalféléknek a tervbe való bevonása. A legfrissebb tudományos szakvélemények fényében felül lehet vizsgálni a terv célkitűzését.

---

⁸ A hajók számában kifejezett teljes flotta részarányaként.

⁹ http://ec.europa.eu/governance/impact/planned_ia/docs/123_mare_southern_hake_en.pdf